

Verdensarv

Norge har pr. 2023 åtte områder på Unesco sin liste over verdensarvområder. Planer eller tiltak som berører disse områdene, vil normalt kreve utredning ut over det som følger av KU-forskriften. Dette betyr at også tiltak utenfor verdensarvområdet som kan berøre verdier inne i området negativt, skal utredes.

Utredning av konsekvenser av plan eller tiltak som kan berøre verdensarvområder må oppfylle de ordinære kravene i KU-forskriften for alle relevante tema knyttet til planen eller tiltaket. Vi viser her til håndbokas øvrige kapitler for ulike miljøtema.

I tillegg medfører status som verdensarv at utredningen må oppfylle noen egne krav. Verdensarvområder opprettes for å ta vare på "fremragende universelle verdier", forkortet FUV. Hvert enkelt områdes eller objekts FUV er beskrevet i innskrivingsvedtaket til konvensjonen. Mulig påvirkning av FUV er sentralt ved utredning av planer eller tiltak i verdensarvområder. Slike utredninger skal gjøres ved bruk av metodikken som er laget av Unesco.

Veilederen for denne metodikken finnes her:

[Guidance and Toolkit for Impact Assessment in a World Heritage Context | ICCROM](#)

En norsk oversettelse av veilederen er under utarbeiding.

Utredningsarbeidet skal resultere i et samlet, felles dokument som både oppfyller utredningskravene i KU-forskriften, og kravene til utredning i Unesco sin veileder.

Dersom det gjøres inngrep som kan ha negative konsekvenser for FUV (fremragende universell verdi), kan det medføre at området mister sin status som verdensarvområde. Det er Unesco som gjør denne vurderingen. Ved utredning av planer eller tiltak som kan ha konsekvenser for FUV vil det derfor normalt gjennomføres en rådgivende dialog med Unesco, slik at de har mulighet til å vurdere planforslaget og konsekvensene av dette.

Fagkompetanse

Bruk personell med god KU-kompetanse og kompetanse på opprettelse og forvaltning av verdensarvområder.

I henhold til KU-forskriften § 17 skal utredninger følge anerkjent metodikk og utføres av personer med relevant faglig kompetanse. Dette innebærer at vurderinger av mulig påvirkning av, og konsekvens for FUV, og forholdet til verdensarvkonvensjonen skal gjøres av fagpersoner med kompetanse på og erfaring med slike vurderinger. Den som utreder verdensarv knyttet til kulturminner, skal ha kulturminnefaglig kompetanse. Den som utreder verdensarv knyttet til natur, skal ha naturfaglig kompetanse som grunnlag for utredning.

En utredning av verdensarv kan omfatte flere fagtema, avhengig av kriteriene som danner grunnlaget for at området har oppnådd status som verdensarvområde. Både kulturmiljø, naturmangfold og landskap kan være kriterier for at området er utvalgt. Utredninger for de ulike fagtemaene i.h.t. KU-forskriften kan benyttes som grunnlag for utredning om verdensarv, slik at det blir en helhetlig utredning av alle relevante tema.

En enkelt fagperson kan ikke alltid gjennomføre en fullstendig utredning. Det er oftest behov for å samle et team med flere fagpersoner med kompetanse på generell KU-metodikk og kompetanse innenfor de ulike fagområdene som er relevant for det enkelte verdensarvområde. Dette går frem av UNESCO-veilederen.

Verdensarvkonvensjonen og verdensarvområder i Norge

Verdensarvkonvensjonen ble etablert i 1972 for beskyttelse av verdens kultur- og naturarv. Konvensjonen anerkjenner at noen områder og steder med fremragende universell verdi (FUV) fortjener beskyttelse og overføring til fremtidige generasjoner som en del av menneskehetens verdensarv.

Stedene med fremragende universell verdi skrives inn på UNESCOs verdensarvliste.

Norge er forpliktet til å ta vare på verdensarvområdene for nåværende og fremtidige generasjoner. Klima- og miljødepartementet er øverste ansvarlige myndighet for oppfølgingen av verdensarven i Norge. Riksantikvaren og Miljødirektoratet har det faglige ansvaret for å følge opp verdensarvkonvensjonen og Riksantikvaren koordinerer samarbeidet mellom de to direktoratene. Ta kontakt med Riksantikvaren ved spørsmål om utredning av planer og tiltak i verdensarvområder.

Norge har pr. februar 2023 åtte områder på Unescos verdensarvliste. De åtte områdene er:

- **Bryggen i Bergen** (Bergen kommune). Se mer på [Bryggen i Bergen - Riksantikvaren](#)
- **Urnes stavkirke** (Luster kommune). Se mer på [Urnes stavkirke - Riksantikvaren](#)
- **Røros bergstad og Circumferensen** (Røros, Holtålen, Engerdal, Os og Tolga kommune). Se mer på [Røros bergstad og Circumferensen - Riksantikvaren](#)
- **Bergkunsten i Alta** (Alta kommune). Se mer på [Bergkunsten i Alta - Riksantikvaren](#)
- **Vegaøyen** (Vega kommune). Se mer på [Vegaøyen - Riksantikvaren](#)
- **Struves meridianbue** (Hammerfest). Se mer på [Struves meridianbue - Riksantikvaren](#)
- **Vestnorsk fjordlandskap** (Stranda, Fjord, Aurland, Voss, Vik og Lærdal kommune). Se mer på [Vestnorsk fjordlandskap - Riksantikvaren](#) og [Om verdensarven - Geirangerfjorden verdensarv \(fjordsenter.com\)](#)

- **Rjukan-Notodden industriarv** (Tinn og Notodden kommune). Se mer på [Rjukan-Notodden industriarv - Riksantikvaren](#)